

VELDWAARNEMINGEN IN NOORWEGEN

Na een afwezigheid van meer dan vijf jaar in Noorwegen kreeg ik toch weer eens de behoefte opnieuw kennis te maken met de boeiende flora en fauna van dit onmetelijke land.

Eind mei vertrok ik tezamen met enige andere reisgenoten eerst naar de Duitse havenstad aan de Oostzee Kiel, waar ik 's middags op de boot stapte. Deze boot, de Prinsesse Ragnhild genaamd, zou mij reeds vroeg in de volgende morgen naar de Noorse hoofdstad Oslo brengen. De zeereis verliep vlekkeloos en ongemerkt voeren wij reeds bij het ontwaken in de mooie Oslofjord, met zijn hier en daar nauwe doorgangen en steile rotswanden. Eenmaal afgemeerd in de haven gingen wij spoedig van boord en zetten koers naar onze vakantiebestemming, een buitenhuisje in Lykkja, een hoogvlakte nabij het Hemsedal. Rijdend door het Hallingdal in de richting van Gol deed de gehele natuur nog lieflijk aan en waren alle bomen al volop uitgelopen. Hoe meer wij naar het noordwesten gingen werden de bomen steeds kaler en verschenen ook de eerste bergketens met de eeuwige sneeuw. Na een slingerende rit over een smalle en soms ongeplaveide weg temidden van meren, moerassen en besneeuwde bergen bereikten wij tenslotte na een halve dag onze bestemming, een vriendelijk houten vakantiehuisje. Het lag op een vrij steile helling en het was nog een hele klim, voordat wij vanaf de weg al onze bagage naar boven hadden gebracht. Vanuit dit huisje hadden wij een prachtig uitzicht over een hooggelegen langgerekt bergmeer, de Tisleifjorden genaamd.

De op dat ogenblik heersende temperatuur van ongeveer 28°C was bepaald in tegenspraak met de omgeving, want de Tisleifjorden was bijna nog geheel met een dikke laag ijs bedekt en overall lagen nog grote hoeveelheden sneeuw. Ook de bomen waren nog lang niet uitgelopen, zodat de omgeving een bepaald winterse aanblik bood. Kennelijk had ook hier de winter, evenals bij ons, harder toegeslagen dan in andere jaren. Dit bleek inderdaad zo te zijn, want de Noorse eigenaar van ons huisje verklaarde bij aankomst, dat het weer tot voor enige dagen geleden bijzonder koud was geweest.

Door de hoge temperaturen en de stralende zon voltrok zich een ware metamorfose. In een paar dagen tijd werd het compleet voorjaar en zomer. De bladeren hoorde je als het ware aan de bomen groeien en overall klonk het kletterende smeltwater. In drie dagen was al het ijs op de Tisleifjorden verdwenen. Wat bij ons een proces van een paar weken is, duurt hier maar enkele dagen.

Overall kwamen de vogels te voorschijn en lieten hun lied volop weerklinken. Vlak bij ons huisje nam onmiddellijk een Bonte vliegenvanger zijn intrek, sleepte nestmateriaal af en aan en zong de hele dag het hoogste lied op ons terrasje. Tientallen Kramsvogels vlogen met hun ratelende en raspende zang overall door het jonge berkengroen. De Koperwieken lieten een prachtig melodieuze gezang horen, een voor ons wonderlijke ervaring, want zij zijn bij ons gedurende de winter en tijdens de trek zeer zwijgzaam. Beneden bij een van de bergmeren zongen overall de Kepen, terwijl de mannetjes in hun prachtkleed zich aan ons weinig schuw toonden. Hun zang komt sterk overeen met die van de Groenlingen. Aan de brede oevers van de Tisleifjorden liepen Groenpootruiters, Tureluurs, Bontbekplevieren en Bonte strandlopers. Ook was hier en daar de schelle roep van de Oeverlopers te horen. Temidden van deze omgeving vertoonde zich ook een baltsend paartje Grote zaagbekken. Hoewel je deze prachtige eenden soms volop in het IJsselmeer kunt zien, is het toch een hele aparte ervaring, wanneer je ze hier in hun eigenlijke broedgebied ziet en de vele voorbereidingen voor hun huwelijk kunt waarnemen. Eenzelfde tafereel was ook bij de Brilduikers te zien.

In de daarop volgende dagen zagen wij nog enkele Witgatjes en Bosruiters. Beide laatste soorten lijken erg op elkaar, maar doordat je ze hier tegelijkertijd kunt waarnemen, is het verschil toch wel duidelijk te zien.

Achter ons huisje liep een pad, dat leidde naar een uitgebreide hoogvlakte, omgeven door hoge en vaak steile bergtoppen, bedekt met gletsjers en eeuwige sneeuw. Tussen de bergen door kon men al de uitlopers zien van het hoogste gebergte van Noorwegen, de Jotunheimen, met als hoogste bergen de Galdhoppigen en de Glittertind. Temidden van deze ongenaakbare woestenij troffen wij tot tweemaal toe een kudde rendieren aan, die de verse begroeiing tussen de sneeuw vandaan graasde. Wanneer we de kudde wat te dicht naderden, dan kwam kennelijk de leider van de kudde, een mannetje met een zeer indrukwekkend gewei, voor de kudde staan en hield de toeschouwers angstvallig in het oog. Werkelijk een prachtig gezicht zo'n grazende kudde. Op deze hoogvlakte klonk overal het gezang van de Blauwborst, die hier in grote getale voorkomt. Een heel mooi bruin getint vogeltje met een helblauwe borst met op zijn borst weer een felrode stip. Tussen dit gezang klinkt zo nu en dan het heldere gefluit van de Goudplevieren, die eveneens op deze vlakte broedt. Verdere verrassingen op deze vlakte, die wij meermalen hebben bezocht, waren de Rietgors en de IJsgors met zijn merkwaardig aflopend deuntje. Doen in de duinen in onze omgeving de Fazanten bij het vlakbij en plotseling wegvliegen ons soms de stuipen op het lijf jagen, hier wordt deze rol overgenomen door het Moerassneeuwhoen. Weggedoken op soms minder dan een halve meter afstand vliegt hij met veel geraas en een gakkend geluid er snel vandoor. Je bent op zo'n ogenblik te verbouwereerd om goede notitie van dit dier te nemen. Een merkwaardig beest met zijn bruine rug en zijn helderwitte vleugels. Je zou hier haast kunnen spreken van de fazant van de toendra.

Tussen de stenen schieten geregeld lemmingen weg, soms bruin dan weer helgeel met zwart. Het zijn net kleine hamsters zonder een duidelijke staart. Bekend is, dat deze dieren op geregelde tijden koers zetten naar de kust en zich dan massaal in zee storten, waarna zij onder luid gekrijs en gepiep een massale verdrinkingsdood ondergaan. Bij het lopen over de toendra zie je zoveel, dat je vaak vergeet in de lucht te kijken. Naast zo nu en dan een Raaf, zijn er ook roofvogels te zien als Smelleken, Torenvalken, Slechtvalken, Buizerden en met een beetje geluk ook een Giervalk. Een keer zagen wij in de verte een zeer grote donkere roofvogel hoog in de lucht schroeven en dit kon naar mijn mening niet anders dan een Steenarend geweest zijn.

Bij het afdalen van de hoogvlakte kon je langzamerhand weer in het bos terecht, zowel uit loof- als uit naaldhout bestaande. Soms hoor je de Grijskopspecht, wat zwakker lachend dan onze Groene specht, maar wel meer roffellend op dode takken en electriciteitspalen. Hier en daar broeden Sijzen in de bomen, terwijl de mannetjes geregeld hun korte maar toch melodieuze zang laten horen. Soms word je opgeschrikt door het plotseling wegvliegen van de Houtstip.

Nabij ons verblijf lag ook een laaggelegen moerasgebied met talrijke kleine meertjes. De grootste verrassing vormden daar de Kraanvogels, trotse majestueuze blauwe vogels van meer dan een meter hoog, pronkend met hun grote bundel opgerichte staartveren. Daarnaast zagen wij nog een kleine koppel Canadese ganzen, die kennelijk daar ook broeden. Verder kwamen wij nog tal van vogels tegen, die ook bij ons vertrouwd zijn zoals Tureluurs, Watersnippen e.d.

Het volgen van snelle stromen en watervallen is ook een buitengewoon boeiende ervaring. Plotseling zagen wij bij een steile waterval van 30 à 40 meter hoog een Waterspreeuw heen en weer vliegen, een zeer behendige vogel, die in staat is in snelle bergstromen over de bodem te lopen zonder meegesleurd te worden. Klaarblijkelijk nestelde hij achter de waterval, want telkens verdween hij achter de grote neerstroemde watermassa's temidden van de fijne waternevel om dan later

plotseling weer op te duiken. Een typische vogel, die lijkt op een fors uitgevallen Winterkoning met zijn donkerbruine kleur en zijn helderwitte bef.

Het behoeft geen betoog, dat we naast de vogels ook volop gelet hebben op de planten. Hoewel velen van hen nog niet in bloei stonden, was het aanblik hier en daar toch overweldigend. Wijd verspreid stonden daar Grote ooievaarsbekken met grote lila bloemen, daar skogstorkenebb geheten. Veelvuldig komt ook de fjellfiol of vrij vertaald het Gele bergviooltje voor. Prachtig is ook de tyrihjem of de Scandinavische monnikskap.

Het zou te ver voeren om hier al de soorten te behandelen, die we daar gezien hebben, maar ik kan niet nalaten te vermelden de verschillende beekjes geheel omzoomd met Verspreidbladig goudveil, Dotterbloemen, Vetblad, Rondbladig- en Klein wintergroen en andere bij ons soms zeer zeldzame planten.

De hoogvlakten bieden weer een heel ander aanblik. De plantengroei wordt daar beheerst door Dwergberken, Jeneverbessen en verschillende vreemde wilgensoorten. Sommige stukken zien paars van de blalyng, een grote soort dophei. Grappig zijn ook de grepplyng, een hele kleine rododendronsoort, en de rypebaer, die doet denken aan een kleine bosbes.

Rond ons vakantieonderkomen viel ook nog van alles te zien. De Koekoeken waren bijzonder luidruchtig en gingen soms op de waslijn luid te keer. Andere gasten waren de Gekraagde roodstaart en de Grauwe vliegenvanger. Opvallend was dat de vogels langdurig zongen, maar dit lag misschien wel aan het feit, dat de zon bijna dag en nacht scheen. Om half twaalf 's nachts begon het even licht te schemeren en om één uur werd het weer volledig licht. Wat zoogdieren betreft kregen wij regelmatig bezoek van de z.g. nilssons vleermuizen en de sneeuw hazen, van wie er sommige nog duidelijk wit gevlekt waren.

Ditmaal heb ik eens geen grote trektocht door Noorwegen gemaakt, maar ben ik vanuit een vast punt allerlei wandel- en trektochten gaan maken. Ik moet zeggen, dat mij dit uitstekend is bevallen, zeker wanneer je met zorg een punt hebt uitgekozen waar in de nabije omgeving van alles te beleven valt.

Voor velen binnen onze vereniging behoeven mijn ervaringen geen aansporing te betekenen om Noorwegen te gaan bezoeken, want zoals ik hier en daar beluister, kennen vele Noordwijkers gebieden als de Dovrefjell, de Fokstumyra en de Rondane op hun duimpje. Maar speciaal voor hen, die dit land nog niet kennen of nog nooit gezien hebben, zou ik willen zeggen: wanneer u enigszins de gelegenheid hebt en wanneer u veel van natuur en trektochten houdt dan moet u beslist daar eens heengaan. Dààr is alles nog schoon en zuiver.

C.M.J.Verweij
